

Kompensationsstöd till jordbruk i Sverige

Utvecklingen av stöd till jordbruk i områden med sämre förutsättningar för att odla

Uppföljningen är gjord av Carl Strömberg, Thord Karlsson och Matilda Pohl

Varför görs denna uppföljning?

Denna rapport är en del av uppföljningen av landsbygdsprogrammet 2014–2020. Rapporten har granskats av Jordbruksverkets analysråd, som är en del i kvalitetssäkringen av Jordbruksverkets rapporter.

Jordbruksverket är förvaltande myndighet för de svenska EU-programmen och ansvarar för att följa upp dem. Uppföljningarnas syfte är att sprida kunskap om utfall och resultat och bidra till att stöden och programgenomförandet blir enklare och effektivare.

Sammanfattning

Stora delar av Sverige omfattas av ett kompensationsstöd i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Stödet ska kompensera jordbruket i områden med naturförhållanden som gör det svårare att bedriva jordbruk. Syftet är att främja att jordbruksmark fortsätter användas, bidra till att bevara landsbygden och främja ett hållbart jordbruk. Under programperioden 2014–2020 omfattar stödet cirka 11 miljarder kronor, varav cirka 40 procent finansieras av EU. I den här uppföljningsrapporten redogör vi för hur kompensationsstödet är utformat och hur det utvecklats över tid.

Jordbrukstypen och området avgör stödet

Kompensationsstödet i landsbygdsprogrammet 2014–2020 ges per hektar och baseras dels på vilken typ av jordbruk som lantbrukaren söker stöd för, dels på var i landet (inom vilket stödområde) jordbruket finns. Av Sveriges 13 stödområden går det att få kompensationsstöd i 12 områden.

Kompensationsstödet har funnits i många former

Kompensationsstödet har utvecklats i flera steg. Den första formen av stöd var fraktbidraget på 1930-talet, som kompenserade för längre transportavstånd. Fram till 1980-talet fortsatte stödet sedan att utformas utifrån rationalisering, produktionssvårigheter och en ökande inflationstakt: ett mjölkprisstöd infördes under 1940-talet, och till följd av politiska initiativ under på 1960- och 1980-talet infördes ett prisstöd för ökad lönsamhet och ett finansieringsstöd för rationaliserad produktion.

Frihandel och EU-inträde har haft stor påverkan

Under den senare delen av 1980-talet fick frihandelspolitiken fäste i Sverige och i omvärlden. Sverige gick med i det allmänna tull- och handelsavtalet WTO (dåvarande GATT) och den interna marknadsregleringen avskaffades. Det innebar en förändrad syn på hur jordbruk skulle bedrivas. I omsvängningen infördes djur- och arealstöd, och kompensationsstödet för jordbruk i norra Sverige fick ses över.

Även inträdet i EU 1995 har spelat stor roll för kompensationsstödet utveckling. I samband med inträdet fick Sverige rätta sig efter en ny indelning i stödområden som utgick ifrån mindre gynnade områden (LFA, *Less Favoured Areas*). Indelningen gjorde att nivån på stödet inte blev lika hög. Sedan inträdet har finansieringen från EU höjts i flera omgångar, bland annat under perioden 2007–2013. Under denna period infördes även så kallade tvärvillkor som lantbrukaren var tvungen att uppfylla för att få full kompensation. Tvärvillkoren syftar till att för att bevara jordbruksmarken i gott skick, förbättra den yttre miljön för människor och djur, minska smittspridning och få säkrare livsmedel.

Innehåll

Inledning	6
Syfte och avgränsningar	6
Stödets utveckling	8
Fraktbidrag, finansieringsstöd och prisstöd	8
Djur- och arealstöd tar över i slutet av 1980-talet	9
EU-inträdet år 1995: delvis finansiering från EU	10
Tidigt 2000-tal: stödet blir ett renodlat arealstöd	11
2003 års reform: produktionskrav tas bort	11
2007–2013: EU finansierar mer av stödet	12
Kompensationsstödet 2014–2020	14
Fem av sex jordbrukstyper kan få stöd	14
Grovfoderareal och djurtäthet (typ 1, 2, 3)	15
Växtodlingsgrödor (typ 4)	19
Extensiva grödor (typ 5)	20
Villkor för kompensationsstödet	20
Avdrag vid avvikelser i arealbaserade stöd	21
Stöd i övergången mellan två sätt att avgränsa särskilda områden	22
Förhandlingar inför landsbygdsprogrammet 2014–2020	22
Stödområdesindelning	25
En första indelning på 1970-talet	25
Indelningen sågs över två gånger under 1980-talet	26
EU-inträdet 1995	28
Stödområdesindelning 2014–2020	30
Slutsatser och avslutande reflektion	39
Idén om kompensation för begränsningar till produktion fanns långt innan EU-inträdet	39
Jordbrukstyp och stödområde avgör vem som ges kompensationsstöd	39
Kompensationsstödet har varit viktigt för att hålla ihop landet när omvärlden förändras	40
Referenser	41
Bilaga 1 Kompensationsstöd 1995–2019	42
Bilaga 2 Ersättningsnivåer	50

Inledning

I landsbygdsprogrammet kan lantbrukare söka stöd och ersättningar för att bedriva jordbruk i Sverige. Programmet finansieras dels av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, dels genom svensk nationell finansiering. Fonden ska tillsammans med flera andra fonder bidra till EU:s strategi för tillväxt och jobb för perioden 2014–2020. Syftet med strategin är att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna i Europa genom en smart och hållbar tillväxt för alla.

Ett av stöden i landsbygdsprogrammet 2014–2020 är kompensationsstödet, som ska kompensera jordbruket i områden med sämre förutsättningar för att odla och producera livsmedel. Syftet med stödet är att främja en fortsatt användning av jordbruksmark, bidra till att bevara landsbygden samt bevara och främja ett hållbart jordbruk. I landsbygdsprogrammet 2014–2022 omfattas stora delar av Sverige av kompensationsstödet. I programmet är cirka 10,9 miljarder kronor avsatt till kompensationsstödet. EU finansierar 39,5 procent av stödet, medan resten finansieras nationellt.

Att kompensera jordbrukarna för naturliga eller andra begränsningar i möjligheterna för odling är inte en ny idé. I Sverige infördes den första varianten av kompensation till det svenska jordbruket på 1930-talet, i de norra delarna av landet där stora delar av begränsningarna finns. Då hade stödet formen av ett fraktbidrag som gavs för att nå marknader inom landet. Sedan dess har formerna för stödet setts över och utvecklats många gånger, inte minst i samband med inträdet i EU. I den här rapporten ger vi en översikt av kompensationsstödet och dess utveckling sedan början på 1900-talet.

Syfte och avgränsningar

Syftet med den här uppföljningsrapporten är att ge en översiktlig bild av hur det svenska kompensationsstödet är utformat och vad som påverkat hur det förändrats över tid. Vi utgår ifrån följande frågeställningar om kompensationsstödet utveckling:

- Hur har kompensationsstödet utvecklats över tid?
- Vilka faktorer har påverkat utvecklingen?
- Hur är kompensationsstödet utformat i landsbygdsprogrammet 2014–2020?
- Hur är områdesindelningen för kompensationsstödet utformad för att främja jordbruk i områden med sämre förutsättningar för produktion?

Helhetsbilden av hur stödet tillkommit och utvecklats behövs för att på ett bra sätt kunna utforma framtida stöd och ersättningar. Eftersom stödet funnits i många former under lång tid är det viktigt att kunskap om hur stödet utvecklats finns sammanställd i skriftlig form.

I rapporten belyser vi stödets utveckling från att ha varit ett fraktbidrag till att bli ett djur- och arealstöd och redogör därefter för tiden vid EU-inträdet och 2003 års reform fram till utformningen i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Vi ger även en översikt över den områdesindelning som styr hur stödet fördelas över landet och vilka ändringar som påverkat dess utformning.

Eftersom den tydligaste och mest utförliga beskrivningen av stödet finns för innevarande programperiod, 2014–2020, är den mest utförligt återgiven. Ju längre tillbaka i tiden man går för att beskriva utvecklingen av stödet, desto mer begränsad är tillgången till underlag om hur stödet väntas bidra till specifika mål, utformning och genomförande. Därför är de delar som beskriver kompensationsstödet under 1900-talet inte återgivna med samma detaljrikedom.

Uppföljningsrapporten ger en översiktlig bild av hur kompensationsstödet förändrats och vilka delar som varit drivande. Den ska inte ses som en komplett återgivning av kompensationsstödet utveckling och de beslut som påverkat dess utformning. Avsikten är inte att återge regler eller specifika stödnivåer för kompensationsstödet. För en mer utförlig beskrivning hänvisar vi till Jordbruksverkets slutredovisning av regeringsuppdraget¹ om att följa upp dagens utformning av det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige.

Ett huvudsyfte med kompensationsstödet i Sverige har varit att helt eller delvis kompensera jordbruket i områden med sämre förutsättningar. Det är svårt att göra denna beskrivning utan att beröra även andra stöd och åtgärder. Till exempel har det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige ett liknande syfte, och i de områden som båda stöden kan sökas påverkas självklart effekten av detta. Även andra stödformer måste ibland beskrivas för att förstå varför vissa åtgärder inom kompensationsstödet införts.

---

¹ Regeringsbeslut N2019/02108/JL, 2019-06-05. Diarienummer hos Jordbruksverket: 3.4.17-10111/2019.

<https://jordbruksverket.se/download/18.2a8c7e16171b9614582320f2/1588000967975/Slutredovisning-oversyn-av-stodomradesindelning-for-nationella-stodet-och-kompensationsstodet-i-norra-Sverige.pdf>.

Stödets utveckling

Kompensationsstödet i landsbygdsprogrammet 2014–2020 är ett resultat av många års policyutveckling och påverkan från både nationella intressen och EU-kommissionens styrning. I Sverige infördes en form av kompensationsstöd redan på 1930-talet som ett fraktbidrag. Stödet har sedan gått igenom olika former och steg. I det här kapitlet beskriver vi de stora dragen på policyområdet för att ge en översiktlig bild av ett annars relativt komplicerat och intrikat system av beräkningar och regler. Vi beskriver även viktiga faktorer som har påverkat stödets utveckling.

Fraktbidrag, finansieringsstöd och prisstöd

Naturliga och andra produktionspåverkande begränsningar i jordbruket har alltid varit en del av vardagen för Sveriges lantbrukare. Områden med naturliga begränsningar är, enligt EU-kommissionen, arealer med problematiska naturförhållanden som är svårare att bruka på ett effektivt sätt jämfört med andra områden². I många fall har begränsningarna varit än mer påtagliga i norra Sverige med långa transportavstånd, delvis annat klimat och en annan jordmån. Redan i början på 1930-talet infördes därför ett fraktbidrag för fodersändningar i vissa områden med långa transportavstånd.

Under 1940-talet infördes sedan ett extra mjölkpristillägg för norra Sverige. Mjölkpristillägget skulle kompensera mjölkproducenterna för sämre produktionsförutsättningar till följd av svårare klimatförhållanden och sämre jordmån.

Under 1960–1980-talet fortsatte de politiska initiativen för att upprätthålla jordbruk i Sveriges norra delar. Initiativen kom som ett resultat av att mjölkproduktionen i Sverige minskade till en nivå som var mindre än vad som ansågs acceptabelt. För att undvika ytterligare negativ utveckling togs beslut om att använda prisstöd för att förbättra mjölkproducenternas villkor. Under perioden 1967–1977 fanns både finansieringsstöd och prisstöd. Finansieringsstödet var i huvudsak en lånegaranti som gavs till lantbrukare i samband med att de etablerade sig men också när de behövde investera eller rationalisera produktionen på något vis. Prisstödet å andra sidan syftade till att öka lönsamheten för jordbruket i norra Sverige så att den nådde en nivå som var jämförbar med den i mellersta Sverige. År 1971 gjordes prisstödet om och gavs först till mjölk, nötkött och fläskkött men kom från 1973 även att innefatta renkött. Finansierings- och prisstöden

---

² Europeiska kommissionen. *Områden med naturliga begränsningar*.
https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/income-support/additional-optional-schemes/anc_sv

omfattade hela Sverige, men förutsättningarna för att få stöd i norra Sverige var något bättre.

Efter att prisstödet infördes 1971 gjordes med åren ytterligare ändringar, 1982 betalades det ut för mjölk, kött av nötkreatur, får, getter, ren och gris. Under denna period infördes även ett stöd för att prova ut grödsorter som var speciellt lämpade för norra Sverige, till exempel havre, korn och vallväxter.

En fråga som engagerat under många av kompensationsstödet faser har varit den områdesindelning som legat till grund för hur mycket stöd lantbrukare kunde få. Området där jordbruket fanns avgjorde alltså nivån på stödet. För att beräkna stödnivåerna användes en lönsamhetskalkyl som för respektive område jämfördes med ett referensområde. Kalkylerna utgick från skördarnas storlek och sattes i relation till det givna referensområdet. Ju längre upp i landet produktionen skedde i relation till referensområdet, desto större var skillnaden och därmed skälen till att ha en högre stödnivå.

Utöver skillnader i skörden togs också hänsyn till att byggnadskostnaderna blev högre norrut i landet, eftersom behovet av isolering ökade. I varje län valdes ett typområde ut som man gjorde beräkningar på. Sedan kunde ett stödbelopp fastställas som utgjorde skillnaden mellan produktionskostnaderna i norra Sverige och i referensområdet. Under perioden från runt 1970 till 1980 var inflationstakten hög, ofta mer än 10 procent per år, vilket medförde att det statliga prisstödet korrigerades efter hand. I slutet av 1980-talet hade den årliga utgiften för prisstödet till norra Sverige ökat till cirka 1 miljard kronor, och "miljarden till Norrland" blev ett begrepp.

Djur- och arealstöd tar över i slutet av 1980-talet

Synen på hur jordbrukspolitiken borde bedrivas förändrades i slutet av 1980-talet. Sverige, som generellt är för frihandel mellan länder, ville ligga i framkant i de diskussioner som fördes i GATT (General Agreement of Tariffs and Trade, idag WTO, World Trade Organization). Men efter hand blev prisstödet som fanns i Sverige mer och mer kontroversiellt, och det blev svårt att hålla fast vid. I Sverige beslöt man i slutet av 1980-talet att den generella "inflationkompensationen" inte längre skulle ges i form av ökat prisstöd. I stället började djur- och arealstöd tillämpas. Däremot såg man då inte tillräckliga problem med att fortsätta att betala ut stödet till norra Sverige i form av ett prisstöd.

I samband med 1990 års livsmedelspolitiska beslut lades politiken om, vilket bland annat innebar att den interna marknadsregleringen skulle avskaffas. Det betydde att det inte längre skulle vara möjligt att avyttra överskott genom exportsubventioner. Aktiva åtgärder infördes för att jordbruket skulle kunna ställas om till annat än produktion av livsmedel.

Inte heller de livsmedelspolitiska besluten ändrade hållningen i frågan om stödet till jordbruket i norra Sverige. Politikerna var eniga om att det behövdes ett jordbruk i norra Sverige, vilket var tillräckligt för att systemet inte skulle rubbas. "Miljarden till Norrland" stod därmed stadig.

EU-inträdet år 1995: delvis finansiering från EU

Förhandlingarna om inträdet i EU var intensiva under 1993 och 1994. Inom EU tillämpades sedan tidigare det som kallas för stöd till mindre gynnade områden (*Less Favoured Areas*, LFA-stödet). LFA-stödet finansierades dels av EU, dels av respektive medlemsland. Stödet gavs som ett bidrag per djur till jordbruk i mindre gynnade områden. För att kunna söka stödet behövde lantbrukaren även ha ett jordbruk med en viss areal.

Inträdet i EU innebar även det första året med EU-finansierade jordbrukarstöd i Sverige. Jordbruksverket konstaterade att den så kallade "miljarden till Norrland" som infördes i slutet av 1980-talet inte på långa vägar kunde uppnås inom det nya regelverket. Miljarden till Norrland motsvarade nivån på den årliga utgift för pristillägget till norra Sverige som skulle kompensera för naturliga och särskilda begränsningar i jordbruket samt för långa transportavstånd. Efter EU-inträdet ansågs miljarden till Norrland politiskt nödvändig som lägstanivå för ett kompensationsstöd till norra Sverige, för att inte riskera en för snabb strukturomvandling i jordbruket i mindre gynnade områden. I förhandlingsarbetet med EU lyckades Sverige i anslutningsfördraget därför få inskrivet att landet skulle kunna fortsätta att betala ut ett nationellt finansierat pristillägg på totalt drygt 300 miljoner kronor. Men inte heller detta tillskott räckte för att komma upp i 1 miljard kronor. Det var på det sättet som vallodlingsstödet, som då hette miljöersättning till öppet odlingslandskap, togs fram. Vallodlingsstödet kopplades åtminstone inledningsvis till djurhållning.

I och med inträdet i EU 1995 infördes även ett arealstöd för odling av i första hand spannmål och oljeväxter. I Sverige hade Jordbruksverket inte lyckats komma upp i en tillräckligt stor areal av jordbruksmark för att utnyttja hela den så kallade basarealen. Basarealen var den areal som fastställts som det genomsnittliga antalet hektar inom en region där jordbruksgrödor gick att odla, eller i tillämpliga fall, som låg i träda. För att trädan skulle räknas skulle den ingå i ett offentligt finansierat program under perioden 1989–1991. Basarealen utgjorde därmed en sorts gräns för hur stor areal som gick att få stöd för. Det innebar att Jordbruksverket sökte efter en möjlighet att utnyttja hela det framförhandlade utrymmet. Lösningen blev att införa ett så kallat ensilagestöd, ett stöd som kunde jämföras med majsodlingen i andra länder men som passade Sveriges förhållanden.

Tidigt 2000-tal: stödet blir ett renodlat arealstöd

I miljö- och landsbygdsprogrammet 2000–2006 lades vissa formuleringar till om målen med kompensationsstödet. Målen fastställdes i rådets förordning (EG) nr 1257/1999 och var att

- säkerställa fortsatt markanvändning för jordbruksändamål och på så sätt bidra till att bibehålla en livskraftig landsbygd
- bevara landskapet
- bevara och främja hållbara jordbruksmetoder som särskilt beaktar krav för skydd av miljön.

Genom förordningen ändrades kompensationsstödet även till att bli ett renodlat arealstöd. I samband med det kom även beräkningar av vad som kallas för arealfaktorn. Arealfaktorn bestämde den areal med vallodling och betesmark som gick att få stöd för och uttrycker djurtätheten per hektar. Måttet avgör hur mycket lantbrukaren som högst kan få utbetalt givet djurinnehavet. För att spegla odlingsförutsättningarna utformades arealfaktorn så att dess värde ökade från norr till söder. Utgångspunkten var helt enkelt att en given areal kan producera mer foder ju längre söderut i landet arealen finns. Dock krävde det svenska regelverket ett djurinnehav för att få kompensationsstöd för vallodling och betesmark. Det man alltså hade gjort var att vända på förutsättningarna. Tidigare var det möjligt att få kompensationsstöd för djur endast i den utsträckning som foderareal fanns.

I miljö- och landsbygdsprogrammet 2000–2006 genomfördes ytterligare en rad förändringar. För det första ändrades EU:s finansieringsandel till att omfatta 25 procent oavsett stödområde. För det andra infördes genom rådets förordning krav på att "god jordbrukarsed" efterlevs, precis som för miljöersättningarna. God jordbrukarsed lade fast minimikrav med hänsyn till miljökrav och landskapets bevarande. Liksom under den föregående programperioden slog rådets förordning fast att kompensationsstödet skulle betalas ut mellan en miniminivå och en maximinivå.

En sista förändring var att tillämpningen av det svenska regelverket avskaffade hållandeperioden för nötkreatur. Hållandeperiod var en i förväg specificerad period efter det att ansökan lämnats in då lantbrukaren var tvungen att ha det antal djur som de angett i ansökan. I det här fallet avsågs nötkreatur. I stället för att tillämpa en hållandeperiod infördes tre räkningstillfällen under ansökningsåret.

2003 års reform: produktionskrav tas bort

År 2003 beslutade EU om en genomgripande förändring inom jordbrukarstöd (pelare 1): att ta bort kravet på att lantbrukare skulle ha en viss produktion för att få stöd. Förändringen var önskad från flera håll och

framhölls av olika falanger inom WTO. Man menade att stödet i stället borde knytas till innehav av jordbruksmark som sköts enligt vissa minimikrav. Utfallet av reformen blev att de tidigare tillämpade stöden skulle frikopplas från produktionskrav och skötas enligt minimikraven. Men för att underlätta en uppgörelse kvarstod vissa möjligheter till kopplade stöd. Sverige valde att fortsätta tillämpa det så kallade handjursbidraget som betalades ut som ett belopp per slaktat handjur av nötkreatur.

Det fanns två sätt för EU:s medlemsländer att införa 2003 års reform. Det ena var att jordbruksföretagen även i fortsättningen skulle få de belopp de fått under en viss tidigare period. Beloppen uttryckt per hektar blev därför olika för varje företag. Resultatet blev att i de länder som utnyttjade denna möjlighet fullt ut blev många företag med en stor andel av arealerna helt utan stöd. Det berodde på att dessa företag tidigare inte hade haft rätt till stödet och alltså inte heller fick det nu. Det andra sättet att införa reformen var att fördela ett lika högt belopp för alla arealer inom en region oavsett om företaget haft rätt till stöd tidigare. Den stora förändringen jämfört med tidigare stöd var att det gick att få stöd för betesmark och all vallodling. För båda möjligheterna krävdes så kallade stödrätter som gavs ett specifikt värde, delvis som en försäkran om att den totala arealen som gick att få stöd för inte skulle öka.

I Sverige valdes en hybrid av de två sätten att införa reformen. Det medförde dels att det fanns ett grundbelopp som var gemensamt för hela området (områdena 1–5), dels att företag med djur, sockerbetsodling och stärkelsepotatisodling fick behålla delar av det bidrag de fått tidigare. I verkligheten innebar det att stödrätternas värde kunde variera kraftigt, från cirka 125 euro per hektar upp till 1 000 euro per hektar. De höga beloppen visade sig vara relativt ovanliga.

Medlemsländerna kunde välja år 2005, 2006 eller 2007 som startår för reformen. Inget land valde 2007, och lika många valde att införa reformen 2005 som 2006. Sverige valde 2005 som startår.

2007–2013: EU finansierar mer av stödet

Jämfört med den föregående programperioden innebar perioden 2007–2013 inga omfattande förändringar vad gäller mål och utformning av kompensationsstödet, enligt rådets förordning (EG 1698/2005). Dock höjdes EU:s finansieringsandel för alla stödområden från 25 till procent 46,7 procent.

I det svenska landsbygdsprogrammet 2007–2013 gjordes även vissa förändringar. Exempelvis infördes så kallade tvärvillkor som måste efterlevas för att få fullt kompensationsstöd. Genom att följa tvärvillkoren bidrar lantbrukaren till att bevara jordbruksmark i gott skick, förbättra den

yttre miljön för människor och djur, minska smittspridning och få säkrare livsmedel. Vissa undantag från tvärvillkoren gjordes dock. Till exempel gavs stöd även till lantbrukare som tog emot ålderspension, sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Kompensationsstödet 2014–2020

Under det första året i landsbygdsprogrammet 2014–2020 gjordes inga ändringar i kompensationsstödet, utan de regler som gällde under 2013 fortsatte att gälla under 2014. Först under 2015 kom nya regler, som sedan följdes av ännu mer omfattande regeländringar 2016. I det här kapitlet ger vi en överblick över hur kompensationsstödet är utformat för programperioden och landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Kompensationsstödet i landsbygdsprogrammet 2014–2020 ges per hektar och baseras dels på var i landet (inom vilket stödområde) jordbruket finns, dels på vilken typ av jordbruk som lantbrukaren söker stöd för. Jordbrukstypen avgörs av omfattningen av grovfodergrödor, storleken på djurinnehav och odlingen av växtodlingsgrödor. De jordbruksföretag som odlar grovfodergrödor får stöd baserat på företagets djurtäthet och i vilket stödområde företaget finns. Djurtätheten beräknas genom företagets antal djurenheter delat med arealen grovfoder.

Fem av sex jordbrukstyper kan få stöd

I systemet med att klassa jordbruket i olika typer finns fem jordbrukstyper med olika produktionsinriktningar som ger rätt till stöd. Tre typer av jordbruk särskiljer kompensationsbehovet för grovfodergrödor utifrån djurtäthet. En fjärde typ gäller för växtodlingsgröda utan någon djurkoppling, och en femte typ för extensiva grödor med mycket låg eller ingen djurkoppling. Det finns också en sjätte typ som inte har någon produktion och därmed inte går att få stöd för.

De tre produktionsinriktningar för företag med djurhållning och grovfodergrödor som Sverige kunde identifiera i förhandlingarna med EU-kommissionen delas in på följande sätt:

- Typ 1 är högproducerande företag med djurhållning, där det mesta av grovfodret odlas på åkermark.
- Typ 2 är företag där djuren betar på naturbetesmark och grovfoder odlas på åkermark.
- Typ 3 är företag med i huvudsak extensiva betesmarker.

Typ, 1, 2 och 3 baseras på areal grovfodergröda och djurtätheten på denna areal. De djurslag som ingår i beräkningen av djurtäthet är nötkreatur, tackor och getter.

De tre andra jordbrukstyperna har liten eller ingen djurkoppling och delas in på följande sätt:

- Typ 4 är företag med växtodlingsgrödor, exempelvis spannmålsgrödor som havre och majs eller oljeväxter som höstraps.
- Typ 5 är företag med extensiva grödor som gröngödsling och energigräs och ingen eller låg djurkoppling.
- Typ 6 är icke-producerande jordbruk.

Grovfoderareal och djurtäthet (typ 1, 2, 3)

Jordbrukstyperna 1, 2, 3 och 5 baseras på företagets areal med grovfoder och på djurinnehavet i förhållande till denna areal. Grovfodergrödor är grödor som betas eller används till grovfoder/ensileras. Följande grödor räknas som grovfodergrödor (se ansökningssystemets grödkodsbeskrivning inom parentes):

- blandningar av baljväxter eller klöver till grovfoder/ensilage (grödkod 6)
- foderbetor (grödkod 48)
- slåtter och betesvall på åkermark med en vallgröda som inte är godkänd för miljöersättning eller ersättningar för ekologisk produktion (grödkod 49)
- slåtter och betesvall på åkermark (grödkod 50)
- betesmark – ej åker (grödkod 52)
- slåtteräng – ej åker (grödkod 53)
- fäbodbete som ger rätt till gårdsstöd och kompensationsstöd (grödkod 61)
- grönfoder (grödkod 80).

Som grovfoderareal räknas all jordbruksmark som går att få gårdsstöd för där det odlas vallgrödor, grönfoder, foderbetor samt betesmarker och slåtterängar. Specialklasserna i betesmarker som inte ger rätt till gårdsstöd räknas därför inte heller som grovfodergrödor.

Grovfodergrödor på åkermark ska skötas varje år genom att slå av grödan och föra bort skörden eller låta djur beta motsvarande en vallskörd. Grovfodergröda på betesmark och slåtteräng ska skötas genom att marken betas eller slås av. Vid slåtter ska skörden föras bort.

Extensiva grödor, till exempel gröngödsling eller energigräs, räknas alltid som jordbruk av typ 5 och får inte användas som grovfoder. För gröngödsling, rörlan, energigräs eller vallgröda som används för energiändamål och vallgröda som levereras till fodertork behöver lantbrukaren vid fältkontroll redovisa hur grödan används.

Djurtätheten bestämmer jordbrukstypen

Det som avgör om ett företag tillhör jordbrukstypen 1, 2, 3 eller 5 är djurtätheten, det vill säga antalet djurenheter i förhållande till arealen med grovfoder. Mer specifikt är djurtätheten ett värde som visar antalet djurenheter som ett företag håller och föder per hektar grovfoderareal (se figur 1).

$$\text{Djurtäthet} = \frac{\text{antalet djurenheter}}{\text{areal med grovfodergrödor}}$$

Figur 1 Beräkning av djurtätheten.

Till skillnad mot vad som gällde i tidigare perioder av landsbygdsprogrammet ingår hela företagets areal med grovfoder i beräkningen av djurtäthet. Alltså räknar man även med grovfoder på mark som ligger utanför områdesindelningen för kompensationsstödet.

Typ 5 är företag med extensiva grödor och har ingen eller liten djurkoppling. Extensiva grödor är exempelvis energigräs (grödkod 63), skyddszon mot vattendrag (grödkod 77) och gröngödsling (grödkod 81).

Djurenhet är det värde i foderbehov som en individ av djurslaget har i förhållande till en mjölkko. En djurenhet motsvarar 1,67 nötkreatur som är max 2 år eller 6,67 får eller getter. Djurslagen som ingår i beräkningen av djurtätheten är nötkreatur, tacka och get av honkön. I tabell 1 visas djurenheterna för de olika djurslagen.

Tabell 1 Olika djurslag och motsvarande antal djurenheter.

Djurslag	Antal djurenheter
Nötkreatur som är äldre än 2 år	1,0
Ungnöt (6 månader till 2 år)	0,6
Get av honkön	0,15
Tacka	0,15

Tröskeln för vilken djurtäthet som innebär en viss jordbrukstyp varierar mellan olika stödområden. Ett företags djurtäthet avgörs alltså även av i vilket stödområde jordbruksföretaget finns. Det innebär att två företag med samma djurtäthet alltså kan anses ha olika jordbrukstyper om de befinner sig i olika stödområden.

Om företaget har mark i olika stödområden med olika tröskelvärden för djurtäthet gäller de tröskelvärden där brukningscentrum är beläget. Brukningscentrum är vanligtvis en bostadsbyggnad (ett småhus) som är inrättat för permanentboende och som har en godtagbar bostadsstandard. Om det endast finns ett småhus på lantbruksenheten, anses det utgöra brukningscentrum. Ett småhus kan vara en fristående villa, radhus, kedjehus eller ett parhus. Alla räknas som småhus.

I samband med omnämningen av småhus förekommer även småhusenheter. I det sammanhanget är en småhusenhet en byggnad med en eller två bostäder. En småhusenhet skulle även kunna vara obebyggd tomtmark avsedd för att bebyggas med småhus.

I de fall som brukningscentrum ligger utanför stödområdena gäller tröskelvärdena enligt område 6–12. Om företaget har färre än 0,1 djurenheter per hektar eller saknar djur (nötkreatur, tackor eller getter av honkön), klassas grovfodergrödorna som jordbruk av typ 5.

Tabell 2 Djurtäthet (antal djurenheter per hektar) för olika jordbrukstyper.

Område	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 5
1–5	≥ 0,65	< 0,65–0,3	< 0,3–0,1	< 0,1
6–12	≥ 1,0	< 1,0–0,4	< 0,4–0,1	< 0,1

Mark som man inte kan få gårdsstöd för (till exempel alvarbete, skogsbete och fåbodbete) ingår inte i beräkningen av djurtätheten. Det innebär att sådan mark varken ger rätt till gårdsstöd eller kompensationsstöd.

Godkända djurslag

Godkända djurslag inom kompensationsstödet är som under tidigare programperioder nötkreatur, tacka och get (honkön). Även omräkningsfaktorerna från antal till djurenheter (de) är oförändrade. Inför programperioden diskuterades det om faktorn för tackor skulle höjas från 0,15 till 0,2 djurenheter per djur, utifrån den foderareal som behövs per djur. Kalkylen för stödet visade dock att det skulle uppstå en risk för överkompensation av fårbesättningar jämfört med nötbесättningar. Samtidigt ansågs tackorna, med sina 0,15 djurenheter, inte vara underfinansierade inom ersättningarna för ekologisk produktion. Faktorn ändrades därför inte.

Sverige valde att inte inkludera andra djurslag i kompensationsstödet, även om det är möjligt enligt EMU-regelverket och förekommer i vissa av EU:s medlemsländer. EU-kommissionen krävde ursprungligen att alla typer av betesdjur skulle ingå. Det är dock möjligt att begränsa sig till de djurkategorier som nämns i bilaga 2 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014. Enligt kommissionen är det även möjligt att utesluta djurslag som inte har merkostnader och inkomstbortfall föranledda av naturliga begränsningar i jordbruksproduktionen och djurslag där det inte handlar om jordbruksproduktion.

Uppgifter om innehavet av nötkreatur hämtas från Jordbruksverkets nötkreatursregister CDB för de produktionsplatsnummer som lantbrukaren anger i sin ansökan om stöd. Beräkningsperioden sträcker sig från och med den 1 augusti året innan till och med den 31 juli det året ansökan gäller. Antalet tackor och getter anges direkt i ansökan och ska hållas under en

period på 60 dagar. Djuren ska vara korrekt märkta, och nötkreaturen ska även ha rapporterats till CDB i tid för att räknas med i stödet. Någon sanktion i Jordbruksverkets register över arealbaserade stöd (IAKS) finns inte för felaktigt redovisade djur eller djur med märkningsfel. Men stödets storlek kan påverkas genom att sådana djur inte räknas med i beräkningen av djurtätheten.

Under perioden 2015–2018 fanns krav på att djuret skulle rapporteras felfritt under hela räkningsperioden för att räknas med i djurtäthetsberäkningen, även om djuret varit hos en tidigare ägare. Ett fel orsakat av säljaren kunde därmed påverka stödet för den som köpte djuret. År 2019 ändrades reglerna (även retroaktivt) så att eventuella fel i rapporteringen bara påverkar stödet om felet har gjorts av den som söker stöd.

Så är kraven på djurtäthet satta

Djurtäthetskraven som avgör vilken jordbrukstyp företagets grovfoderproduktion tillhör är satta utifrån beräkningar på medelvärden av djurtäthet för företagen med respektive jordbrukstyp i varje stödområde. För typ 1 beräknas kravet på djurtäthet som 70 procent av medelvärdet på djurtäthet för företag inom stödområdet som odlar alla grovfodergrödor på åkermark. För typ 2 är kravet på djurtäthet 40 procent av medeltalet på djurtäthet för företag inom stödområdet som har betesmarker och odlar grovfoder på åkermark. Typ 3 är företag som hamnar under kravet på djurtäthet som gäller för typ 2 men som har en djurtäthet på minst 0,1 djurenheter per hektar. Typ 5 är företag med extensiva grödor men som saknar eller har begränsad djurhållning. Inom ett företag kan djurhållningen med dess grovfoderproduktion enligt detta system endast tillhöra en typ av jordbruk av typen 1, 2 eller 3 (eller 5 för företag med mycket låg djurtäthet). Övrig markanvändning i samma företag tillhör dock andra typer. Alla övriga växtodlingsgrödor tillhör typ 4, och extensiva grödor som inte används som foder tillhör typ 5.

Djurtäthetskraven, och därmed trösklarna mellan de olika typjordbruken, är satta utifrån medelvärden för jordbruk i varje stödområde. Det medför att det i olika delar av landet finns olika krav på djurtäthet för att klassas som en viss typ. Kraven på djurtäthet som skulle uppfyllas för olika typer år 2015 framgår i tabell 3.

Tabell 3 Djurtäthet (antal de/ha) för olika typer av jordbruk för år 2015.

Stödområde 2015	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 5
1, 2:a, 2:b, 3, 4:a	≥ 0,65	< 0,65–0,3	< 0,3–0,1	< 0,1
4:b	≥ 0,8	< 0,8–0,4	< 0,4–0,1	< 0,1
5:a, 5:b	≥ 0,9	< 0,9–0,4	< 0,4–0,1	< 0,1
5:c, 5:d, 9:a, 9:b	≥ 1,0	< 1,0–0,4	< 0,4–0,1	< 0,1

Alla förändringar av stödområdesindelningen kan påverka dessa medelvärden och ändrar därför trösklarna. När stödområdena delades in på nytt inför år 2016 för att följa EU-kommissionens krav på objektiva kriterier påverkades även djurtäthetskraven för några områden, och trösklarna blev därmed enhetligare (se tabell 4).

Tabell 4 Djurtäthet för olika typer av jordbruk för år 2016.

Stödområde fr.o.m. 2016	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 5
1–5	≥ 0,65	< 0,65–0,3	< 0,3–0,1	< 0,1
6–12	≥ 1,0	< 1,0–0,4	< 0,4–0,1	< 0,1

Dessa värden har tolkats som tröskelvärden som minst skulle uppnås. Därför skedde inte någon avrundning av djurtätheten när typen av jordbruk definierades. Efter att detta blev starkt ifrågasatt ändrade Jordbruksverket beräkningssättet under år 2019, så att djurtätheten avrundas enligt vanliga avrundningsregler innan typen bestäms.

Vilken areal ska ingå i beräkningen av djurtäthet?

Företagets hela areal med grovfodergrödor ingår i beräkningen av företagets djurtäthet. Lantbrukaren får således inte utesluta mark ur sin ansökan om stöd där växtligheten används som grovfoder. Det gäller både betesmark och vall. Även den areal grovfodergröda företaget har utanför områdesindelningen för kompensationsstödet ingår i beräkningen av företagets djurtäthet. Dock får man inget stöd för den marken.

Den enda gröda som kan undantas från att ingå i arealen grovfoder när djurtätheten beräknas är vall som inte betas eller slås någon gång under året. Lantbrukaren upplyser om sådan vall i sin ansökan om stöd under övriga upplysningar.

Växtodlingsgrödor (typ 4)

Jordbruksföretag av typ 4 odlar växtodlingsgrödor, till exempel spannmål och oljevaxter. Företagen har inga djur. För att få kompensationsstöd för att odla växtodlingsgrödor ska de odlas med sikte på god skörd och för det ändamål som anges i ansökan om stöd. Exempelvis ska en gröda som anmäls som spannmål tröskas, medan spannmål som anmäls som grönfoder är en grovfodergröda som ska ensileras.

Reglerna för att få stöd för växtodlingsgrödor varierar beroende på vilken gröda som odlas. Vallgräs och vallbaljväxter är grovfodergrödor och får ingå som insädd i en växtodlingsgröda. Däremot räknas odling av gräsfrö eller klöverfrö som växtodlingsgrödor. Som växtodlingsgröda räknas även energiskog (salix, poppel och hybridasp) på åkermark. Salix ska skördas minst vart tionde år, medan poppel och hybridasp ska skördas minst vart tjugonde år. För skyddszoner med miljöersättning får grödan användas till foder under förutsättning att villkoren för miljöersättningen följs.

Extensiva grödor (typ 5)

I stödområde 1–5 kan jordbruksföretag få kompensationsstöd för extensiva grödor, till exempel grüngödsling och energigräs. Extensiva grödor ska skördas en gång per kalenderår, med undantag för grüngödsling och skyddszoner. Med extensiva grödor menas grödor som sköts med små insatser av jordbearbetning (skötsel), växtnäring och/eller växtskyddsåtgärder.

Jordbruk som odlar extensiva grödor räknas till jordbruk av typ 5 och har liten eller ingen djurkoppling. De extensiva grödorna ingår inte i beräkningen av djurtätheten. Stödet ges för det år som grödan skördas. Energigräs anmäls därför som extensiv gröda det år det skördas och därför inte nödvändigtvis det år det sås.

Villkor för kompensationsstödet

I jämförelse med tidigare programperioder finns det i landsbygdsprogrammet 2014–2020 inte längre något flerårigt åtagande inom kompensationsstödet. Villkoren som ställs ska i stället uppfyllas under det år som lantbrukaren söker stödet. För att få kompensationsstöd måste lantbrukaren

- bruka minst 4 hektar jordbruksmark inom stödområde 1–12
- ha enskilda jordbruksskiften som uppgår till minst 0,1 hektar
- så alla grödor senast den 30 juni
- sköta marken enligt reglerna för gårdsstödet
- se till att den mark som stödansökan avser senast den 31 oktober betas, odlas, putsas, slås av eller jordbearbetas
- följa tvärvillkoren.

För att få kompensationsstöd behöver lantbrukaren ha minst 4 hektar jordbruksmark i det stödområde jordbruket finns i enligt områdesindelningen för kompensationsstödet (10 kap. SFS 2015:406). Marken ska vara jordbruksareal, vilket innebär att marken ska uppfylla kraven på att

kunna få gårdsstöd. Så kallade "miljöblock" som inte kan få gårdsstöd (t.ex. alvar- och skogsbete) ingår därför inte heller längre i kompensationsstödet.

Under perioden 2015–2017 fanns dessutom krav på att vara aktiv lantbrukare enligt artikel 9 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013. Detta krav togs dock bort år 2018.

Ytterligare skötselvillkor

Utöver de villkor som gäller för att få kompensationsstöd oavsett jordbrukstyp behöver lantbrukaren även följa skötselvillkor. Skötselvillkoren har två olika syften. Vissa villkor finns för att säkerställa att stödet går till en aktiv odling av grödor som har kompensationsbehov. I detta ingår till exempel villkor om att grovfodergrödan ska betas, skördas eller att växtodlingsgrödor ska odlas med sikte på god skörd.

De andra skötselvillkoren reglerar den överlappning som finns naturligt mellan växtodlingsgrödor, grovfodergrödor och extensiva grödor. Dessa villkor finns på grund av den nya stödkonstruktionen där djurtätheten styr typen av jordbruk och därmed stödnivån för företagets hela grovfoderareal. Avsikten är att villkoren ska förhindra vissa former av stödoptimering. Villkoren reglerar till exempel att grovfodergrödor inte får tröskas, att extensiva grödor inte får användas som foder och att spannmål ska odlas till minst full axgång.

Om något av villkoren som reglerar överlappning inte följs blir konsekvensen, i stället för ett villkorsavdrag, att arealen räknas som grovfodergröda. Detta sänker företagets djurtäthet och kan påverka vilken typ av jordbruk ett företag tillhör. I så fall sänks stödnivån för hela företagets areal med grovfodergrödor.

Syftet med kompensationsstödet är inte att ersätta kostnader för att uppfylla skötselvillkoren. I stället är det merkostnaden orsakad av naturbetingade svårigheter som lantbrukaren får ersättning för. Skötselvillkoren för kompensationsstödet regleras i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2015:25) om miljöersättningar, ersättningar för ekologisk produktion, kompensationsstöd och djurvälferdsersättningar.

Avdrag vid avvikelser i arealbaserade stöd

För de fall där lantbrukare fick stöd för mer areal än de hade rätt till utformades ett "gula-kortet-system" som skulle gälla från 1 augusti 2016 och gälla alla beslut som togs därefter oavsett stödår. Men vid regelverkets och systemets införande fanns inte funktionaliteten utbyggd i it-stödet, och det var därför inte möjligt att besluta om slututbetalning med avdrag för arealavvikelse i kompensationsstödet. I stället gällde de nya beräkningarna

alla ärenden från och med stödåret 2015. Systemet skulle hantera avdrag för arealavvikelse och tillämpades enligt artikel 19a i kommissionens delegerade förordning (EU) 640/2014. Regelverket innebar att det skulle göras avdrag i stödet i de fall den deklarerade arealen visade sig avvika från den areal som det gick att få stöd för.

Stöd i övergången mellan två sätt att avgränsa särskilda områden

I landsbygdsprogrammet 2014–2020 ändrades den avgränsning som ringade in områden med väsentliga naturliga begränsningar, så kallade *Less Favoured Areas* (LFA). I stället gick man över till en ny indelning, *Areas of Natural Constraints* (ANC). Förändringen gjorde att vissa områden som tidigare ingick i LFA-avgränsningen inte fick någon liknande klassning i den nya ANC-avgränsningen.

De jordbruksföretag som främst berördes av den nya avgränsningen låg i stödområde 5a och 5b. De fick möjlighet att söka ett särskilt övergångsstöd, som var en del av kompensationsstödet. De tidigare reglerna för djurfaktor, arealberäkning och grödor som idag ger rätt till stöd fortsätter att gälla så som de var utformade för kompensationsstödet. Djurfaktorn för området är 1,3 djurenheter per hektar. Regler för skötselvillkor och arealavvikelse gäller enligt nya regelverket.

Övergångsstödet infördes enligt en nedtrappningsmodell för att helt upphöra efter år 2018. Nedtrappningen skedde under fyra år. Under 2015 gavs fortfarande 80 procent stöd, för att 2016 minska till 70 procent av den tidigare stödnivån. Under 2017 minskades nivån ytterligare till 50 procent, och innan övergångsstödet fasades ut 2018 gavs 20 procent av den tidigare stödnivån, dock som lägst 210 kronor per hektar. Nedtrappning till halva beloppet skedde på samma sätt som för kompensationsstödet för den areal som översteg 90 hektar.

Övergångsstödet infördes i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013. Nationellt regleras övergångsstödet i punkt 6 i övergångsbestämmelser i förordning (SFS) 2015:406 om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder och i 13 § 12 kap. SJVFS 2015:25. Övergångsområdet betecknades år 2015 som område 10:a (se figur 5, sida 32) och som område 14 åren 2016–2019 (se figur 6, sida 33).

Förhandlingar inför landsbygdsprogrammet 2014–2020

I den nya jordbrukspolitiken från och med år 2014 regleras möjligheten till att utforma ett kompensationsstöd i artikel 31 och artikel 32 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013. Artikel 31

reglerar den stödtekniska utformningen och stödvillkoren och har varit föremål för förhandlingar med EU-kommissionen.

Stödnivåer utifrån kompensationsbehov för ökad effektivitet

För att få ett effektivare stöd var Sveriges inriktning att stödet skulle riktas till de företag som har störst kompensationsbehov. Regelverket för kompensationsstödet medgav endast möjligheter till att bestämma olika stödnivåer för alla grödor och att ge betalt utan djurkoppling. För Sveriges del skulle det dock inte ha varit en bra lösning eftersom området med kompensationsstöd domineras av företag med djurhållning, stora vallarealer och permanenta gräsmarker, men också mycket mark som inte längre brukas aktivt.

Sveriges utgångspunkt i förhandlingarna med EU-kommissionen var därför att försöka ha kvar någon form av djurkoppling i stödet. För Sveriges del utgör inte brukad gröda någon bra indikator på kompensationsbehovet. Skötseln och framför allt användningen av grödan är bättre grund för sådana indikatorer. För företag med grovfoderätande djur speglas kompensationsbehovet därför av genom djurinnehavet än av den odlade grödan. Genom att förhindra överkompensation för mindre intensivt brukade arealer skulle det även kunna vara möjligt att hålla påverkan på mark- och arrendepriiser på en låg nivå.

Enligt artikel 31.1 i förordning (EU) nr 1305/2013 får stödnivån differentieras, och då får medlemslandet ta hänsyn till hur olika verksamheter påverkas av begränsningarna. EU-kommissionens utgångspunkt var att det fick finnas trösklar i ersättningsnivåerna för att kunna ha olika belopp för areal med respektive areal utan djur. Sverige ville dock ha ett mer differentierat stöd utifrån produktionsinriktningar för att bättre kunna rikta stödet mot företagen med störst kompensationsbehov. Genom att definiera olika produktionsinriktningar kunde Sverige vid förhandlingarna med EU-kommissionen i stället få medgivande för ett system som innehöll flera jordbrukstyper (se avsnittet *Fem av sex jordbrukstyper kan få stöd*). Systemet beskrivs även i landsbygdsprogrammet och förordning (SFS) 2015:406 om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

Förändringar av inkomstödet för perioden 2014–2020

En annan stor fråga inför införandet av landsbygdsprogrammet 2014–2020 var i vilken mån stödrättsvärdena borde utjämnas. En utjämning av stödrättsvärdena innebar två nya typer av fördelning. För det första fördelades de tilläggsbelopp som främst mjölk- och nötköttproducenter fått på alla arealer. För det andra omfördelades högre grundbelopp i de bördiga delarna av landet till skogsbygderna och norra Sverige. Sverige valde att jämna ut stödbeloppen helt under en övergångsperiod fram till och med år

2019. Generellt sett innebar denna utjämning att belopp flyttades från område 1 och i viss mån även från område 2 till område 5. Med andra ord förstärktes jordbruket i skogsbygder och i norra Sverige. Sverige utnyttjade dessutom möjligheten att åter införa kopplade stöd. Cirka 13 procent av budgeten för gårdsstödet ges idag som ett kopplat stöd till alla nötkreatur som är äldre än 1 år. För nötkreatur som får fullt stöd ger det cirka 800 kronor per år (ett djur som slaktas efter 18 månader får halva beloppet).

Den reform som genomfördes från år 2015 innehöll även ett så kallat förgröningsstöd med bland annat krav på flera grödor och areal i träda. För skogsbygderna förhandlade Sverige igenom en lösning som innebar avsevärda lättnader för att kunna komma i fråga för förgröningsstödet, det så kallade skogsundantaget. Gårdar med liten areal undantogs från förgröningsreglerna liksom företag med ekologisk produktion.

Stödområdesindelning

Utöver jordbrukstyp avgörs kompensationsstödet av var jordbruksmarken ligger, alltså inom vilket stödområde jordbruket finns. Stödområdesindelningen infördes i samband med att prisstödet reformerades år 1971. Redan då var gränsdragningsfrågorna omdiskuterade. Sedan dess har indelningen förändrats flera gånger. I landsbygdsprogrammet 2014–2020 finns 13 områden, och av dessa går det att få kompensationsstöd i 12 områden. I det här avsnittet beskriver vi hur indelningen av stödområden har utvecklats under de senaste decennierna.

En första indelning på 1970-talet

Med stödområdesindelningen som beslutades av 1971 års riksdag fick fyra områden i norra Sverige ett extra statligt finansierat pristillägg för i första hand mjölk. Områdesindelningen gjordes genom att dela in norra Sverige i fyra delar utifrån en lönsamhetskalkyl som jämförde respektive område med ett referensområde. Figur 2 visar områdesindelningen för prisstöd till mjölk till vänster och prisstöd till kött, fläsk och modersuggor till höger.

Figur 2 Indelning i stödområden för prisstöd till mjölk till vänster och prisstöd till kött, fläsk och modersuggor till höger år 1971.

I och med införandet av stödområdesindelningen under 1970-talet uppstod ett särskilt problem som gällde slaktdjur. Det fanns risk för att djuren före slakt flyttades till ett område med gynnsammare stöd. Ett alternativ för att lösa problemet var att tillämpa slakteriföreningarnas områdesindelning, men det är oklart om det gjordes eftersom kalkylerna inte är publicerade. De områdesindelningar som i slutänden gällde tycks heller inte ha inkluderat slakteriföreningarnas områdesindelning i kalkylerna.

Indelningen sågs över två gånger under 1980-talet

Två gånger har områdesindelningen setts över utan att förslagen trätt i kraft. Den första gången var 1982 då en parlamentarisk kommitté lämnade förslag till hur prisstödet och det regionala rationaliseringsstödet skulle utformas.³ Enligt kommittén skulle prisstödet justeras årligen mot bakgrund av kostnadsutvecklingen, som skulle mätas med ett produktionsmedelsprisindex (PM-index). Den andra gången indelningen sågs över var 1989, då Jordbruksnämnden ville tillämpa skördeskadeområdena som grund för stödområdesindelningen. Vinnarna var alltså många med små belopp och förlorarna få med stora belopp. Båda förslagen till ändringar drogs dock tillbaka och genomfördes aldrig. Den ursprungliga indelningen kvarstod.

Det kommittén upptäckte 1982 när den såg över den områdesindelning som tillämpades var att indelningen inte var helt ändamålsenlig för att korrigera kostnadsskillnader mellan norra och mellersta Sverige. Därför valde kommittén att redovisa en ny indelning för såväl mjölk som modersuggor. Övriga produktionsgrenar togs inte med i denna sammanställning. Beräkningar gjordes för 2–4 typområden i varje län samt för ett referensområde i vardera Skaraborgs län och Örebro län. För varje typområde och de båda referensområdena i mellersta Sverige beräknades skillnaden i produktionskostnad för

- prisnivå på förnödenheter med mera
- byggnadskostnader
- arbetsförbrukningstal (beroende på arronderingsförhållanden och stallperiodens längd)
- avkastning i växtodlingen och därmed sammanhängande kostnader för till exempel maskinkostnader
- markräntan (som sänker skillnaden).

Mjolkproduktionen ansågs ha avgörande betydelse för jordbruket i norra Sverige. Därför ansågs även prisstödet till mjolkproduktionen behöva tillmätas stor betydelse. Kommittén menade att utformningen av stödet till mjolkproduktionen borde grundas på den konstaterade kostnadsskillnaden,

---

³ Ds Jo 1982:7 *Statligt stöd till jordbruket i norra Sverige*.

mjolkproduktionens utveckling under 1970-talet samt andra stödformers kostnadssänkande effekt.

Enligt kommittén skulle prisstödet varje år justeras mot bakgrund av kostnadsutvecklingen. Utvecklingen skulle mätas med ett produktionsmedelsprisindex (PM-index). Kommittén föreslog även att man borde kontrollera utvecklingen av kostnadsskillnaden mellan norra och mellersta Sverige med några års mellanrum. I slutändan valdes den här indelningen bort och den tidigare indelningen fick vara kvar. Figur 3 visar den föreslagna indelningen för prisstöd till mjölk till vänster och prisstöd till kött, fläsk och modersuggor till höger.

Figur 3 Föreslagen stödområdesindelning för prisstöd till mjölk och kött, fläsk och modersuggor. Stödområdesindelningen för prisstöd till mjölk visas i den vänstra kartan och i den högra visas stödområdesindelning för prisstöd till kött, fläsk och modersuggor.

Den andra gången stödområdesindelningen sågs över var 1989, då Jordbruksnämnden analyserade om det gick att använda skördeskadeområdena som grund för stödområdesindelningen. Analysen genomfördes eftersom det inte gick att verifiera hur den tidigare använda stödområdesindelningen hade gjorts och vilket statistiskt underlag som använts. Sammanfattningsvis visade resultaten att de som skulle få sänkt stöd var förhållandevis få i förhållande till de som skulle få höjt stöd vid en

oförändrad total stödnivå. Vinnarna var alltså många med små belopp och förlorarna få med stora belopp. Inte heller denna föreslagna ändring genomfördes.

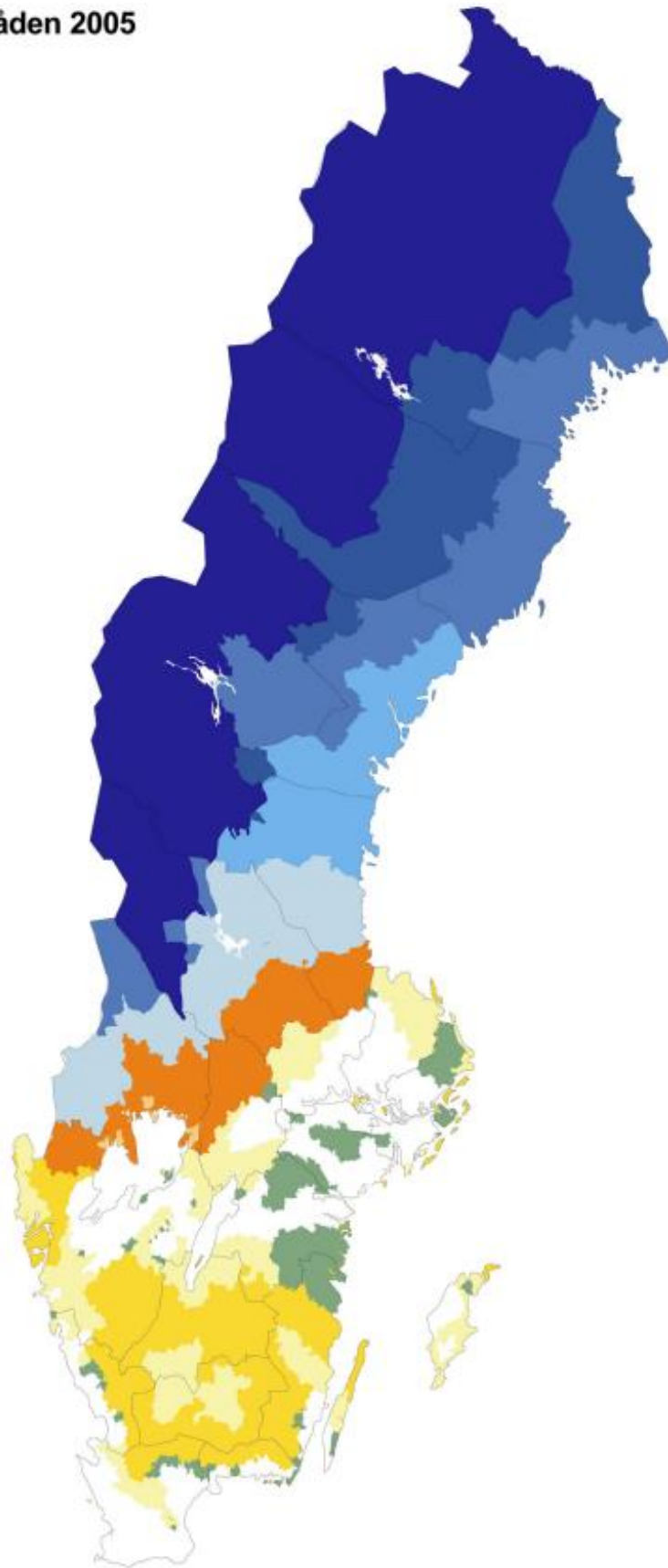
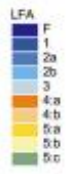
EU-inträdet 1995

När Sverige gick med i EU 1995 infördes formellt det som idag kallas kompensationsstöd. Först och främst lades de grundläggande målen med stödet fram. Målen var att i vissa mindre gynnade områden säkerställa fortsatt jordbruksproduktion och därmed bibehålla ett befolkningsminimum och bevara landskapet.

I och med inträdet i EU utformades även en områdesindelning för det första sammanhållna kompensationsstödet där Sverige delades in i stödområdena 1–5c. Inledningsvis utgjorde områdesindelningen sex områden. Indelningen gjordes enligt de kriterier som lagts fast i rådets förordning och resulterade i att kompensationsstöd skulle lämnas i områdena 1–5. I stödområde 1–3 finansierade EU upp till 50 procent av kompensationsstödet. I stödområde 4–5b var EU:s finansierade andel upp till 25 procent, och det var därmed inte möjligt att få kompensationsstöd i område 5c. Till stödområdesindelningen tillkom stödområde "F" 2005, som utgjordes av Sveriges fjällkommuner. Figur 4 visar områdesindelningen 2005, då stödområde F infördes.

Under de tre inledande programperioderna, det vill säga från EU-inträdet fram till och med år 2013, gjordes sedan endast mindre ändringar i kompensationsstödet inom och mellan programperioderna. Inga egentliga ändringar gjordes i stödområdesindelningen, förutom att stödområde "F" lades till 2005.

LFA-områden 2005

Figur 4 LFA-områden 2005, efter att stödområde "F" hade lagts till.

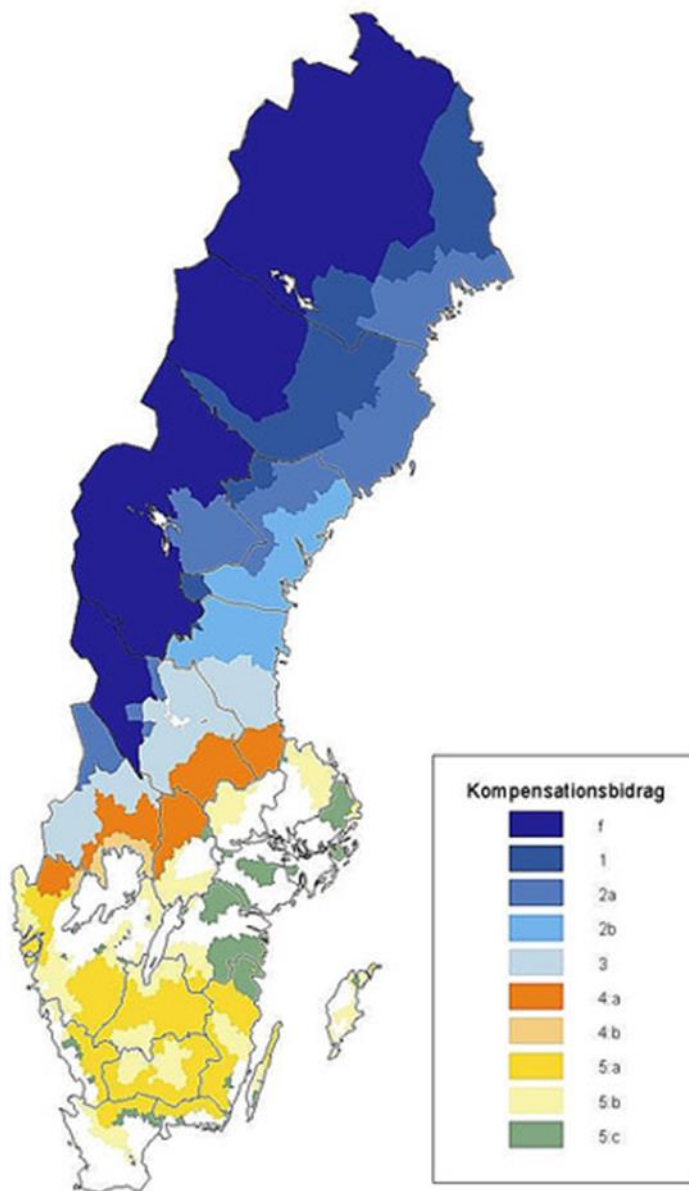
Stödområdesindelning 2014–2020

Inför landsbygdsprogrammet 2014–2020 gjordes en omfattande översyn i två delar av stödområdesindelningen. Efter översynen infördes först en tillfällig stödområdesindelning inför starten av programperioden. Därefter infördes den stödområdesindelningen som gällde 2016–2019.

Tillfällig indelning under 2015

Inför landsbygdsprogrammet 2014–2020 var inte förhandlingen med EU-kommissionen över förrän den nya perioden hade satt igång. En av de frågor som fortfarande kvarstod var frågan om områdesindelningen. Eftersom en ny stödområdesindelning inte fanns på plats när programmet startade infördes 2015 en tillfällig stödområdesindelning. Den var en lösning för att kunna betala ut kompensationsstöd under år 2015, även om den slutgiltiga stödområdesindelningen inte var klar och godkänd av EU-kommissionen.

Vissa församlingar som inte längre fick kompensationsstöd kunde få ett övergångsstöd under perioden 2016–2018, och ett eget stödområde bildades för dessa. Figur 5 visar stödområdesindelningen som gällde 2015.

Figur 5 Stödområden för kompensationsstödet år 2015.

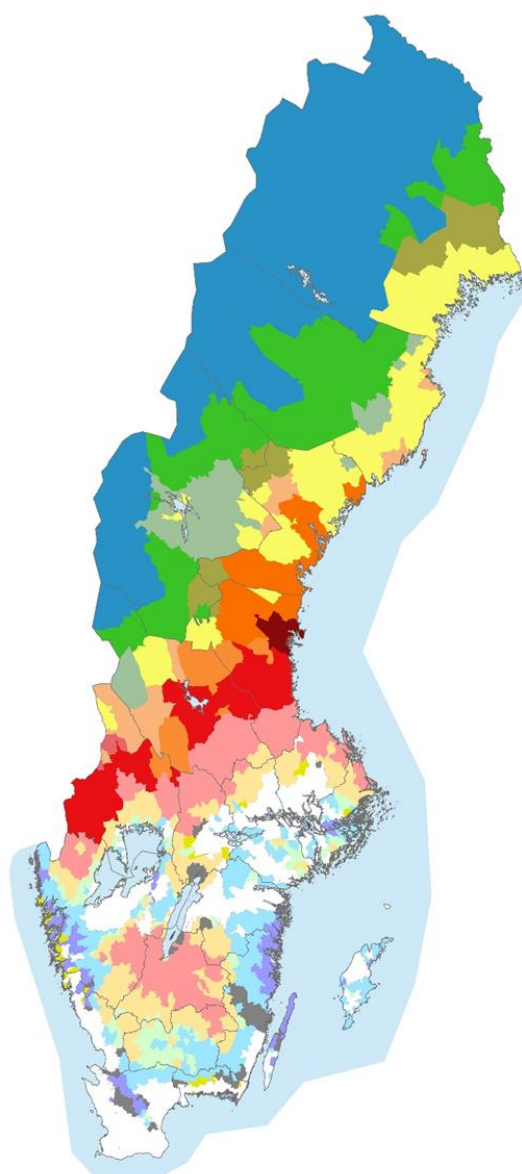
Objektiva kriterier för stödområdesindelning 2016–2019

Efter att ha fasat ut den tillfälliga stödområdesindelningen började den nya gälla 2016. Områdesindelningen för åren 2016–2019 åskådliggörs i figur 6 som visar indelningen i 13 olika områden, där område 1–5 omfattar norra Sverige och område 6–13 södra Sverige. I figur 6 syns stödområde 14 som innefattades i övergångsstödet som fanns fram till 2019. Stödområde 14 införlivades därefter i stödområde 13. Stödet var till för att gradvis under en övergångstid sänka ersättningen för de lantbrukare som efter ändringen år 2016 inte längre hade rätt att söka kompensationsstöd. För att ha rätt till kompensationsstöd måste produktionen bedrivas inom stödområde 1–12. Inom stödområde 13 har man inte rätt att få kompensationsstöd.

Teckenförklaring

Stödområdesindelning 2016

- 1
- 2
- 2a
- 3
- 3a
- 4
- 4a
- 4b
- 5
- 5a
- 5b
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14

Figur 6 Stödområdesindelning i Sverige 2016–2019 med övergångsområde 14 från 2015 års stödområdesindelning.

Inför utformningen av landsbygdsprogrammet åren 2014–2020 ställde EU-kommissionen krav på att med objektiva kriterier avgränsa områden som skulle ge rätt till stöd för väsentliga naturliga begränsningar (så kallade *Areas of Natural Constraints*, ANC). Bakgrunden var att en stor del av EU:s jordbruksmark var klassad som LFA-områden (mindre gynnade områden, eng. *Less Favoured Areas*), en tidigare beteckning som EU-kommissionen inte längre kunde godkänna eftersom stödet var kopplat till mängden djur

som grovfodergrödorna räckte till. EU-kommissionen ansåg att stödet störde produktionen eftersom lantbrukaren bara fick stöd för den areal med grovfodergrödor som djuren räckte till men inte för den resterande arealen. Därmed var det heller inte förenligt med reglerna i WTO:s (World Trade Organization) avtal om frihandel som EU förbundit sig att följa. För att följa WTO:s regler om frihandel fick stödet inte heller begränsas till grovfodergrödor utan skulle gälla samtliga grödor. Resultatet blev att all areal med grovfodergrödor hos en och samma lantbrukare gav samma ersättning per hektar och att alla grödor gav rätt till ersättning inom alla kompensationsområden.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling ska avgränsningen göras utifrån en lokal administrativ enhetsnivå (LAU2-nivå). Alternativt kan avgränsningen göras på en nivå som motsvarar en tydligt avgränsad lokal enhet som omfattar ett tydligt sammanhängande geografiskt område. Det krävs även att området har både en ekonomisk och administrativ identitet som går att definiera.

Sverige har under en längre period använt sig av församling som administrativ enhet. Ibland har även en del av en församling tillämpats när det varit lämpligt. Gränserna mellan församlingar och församlingsdelar har i stort överensstämmt med de gränser för skördeområden som används för skördestatistik. Det var församlingsindelningen som gällde den 1 januari 2000 som användes vid denna indelning (Distriktsindelningen baseras på indelning 31 december 1999, Jordbruksverkets regionindelning baserades på indelning 1 januari 2000). På så sätt gick det att undvika förändringar. Från och med stödområdesindelningen år 2016 är det enligt EU-reglerna inte längre möjligt att använda mindre administrativa enheter än församling. Sedan årsskiftet 1999/2000 är den svenska staten och kyrkan skilda från varandra och distrikt har nu ersatt församling. Gränserna är i princip desamma, men de är mer stabila över tid eftersom Svenska kyrkan relativt ofta ändrar sin församlingsindelning.

För att vara säker på att stödet skulle ges för rätt areal ville EU-kommissionen säkerställa att den geografiska avgränsningen grundade sig på ett likartat och rättvist system inom hela EU. Därför lade kommissionen fram riktlinjer om att den geografiska indelningen i alla medlemsländer skulle bestå av tre delar:

- yttre avgränsning
- inre avgränsning
- stödområdesindelning.

Det första steget innebar att medlemslandet visade vilka områden som har väsentliga naturliga begränsningar, det vill säga att man gjorde en yttre

avgränsning. Vid den följande inre avgränsningen visade medlemslandet sedan vilka områden som faktiskt är ekonomiskt drabbade. Inom det område som framträdde efter den inre och yttre avgränsningen kvarstod slutligen att differentiera ersättningsnivåerna inom olika områden genom att dela in dem i stödområden.

Den yttre och inre avgränsningen utfördes som tidigare nämnts endast för områden med väsentliga naturliga begränsningar, vilket är stödområde 6–10 i södra Sverige.

Yttre avgränsning

Den första av de tre avgränsningarna är den yttre avgränsningen. Den bygger enligt EU-reglerna på åtta biofysiska kriterier som är godkända för att identifiera områden som har väsentliga naturliga begränsningar:

1. låg temperatur
2. torrhet
3. överskott av markfukt
4. begränsad markavrinning
5. ogynnsam textur och stenighet
6. grunt rotdjup
7. ogynnsamma kemiska egenskaper
8. branta sluttningar.

Det biofysiska kriterium som Sverige valde var låg temperatur. De övriga kriterierna bedömdes inte vara tillämpbara för svenska förhållanden. Det berodde delvis på att tröskelvärdet inte uppfylls mer än möjligen på mycket begränsade delar av den svenska åkermarken eller på att dataunderlag saknas för svenska förhållanden. För varje biofysiskt kriterium finns det i EU-reglerna ett eller flera definierade alternativ för hur beräkningen ska ske för att det ska gå att fastställa om det biofysiska kriteriet kan anses vara en väsentlig naturlig begränsning för jordbruket.

Ett villkor som måste uppfyllas för att ett biofysiskt kriterium ska kunna anses vara en väsentlig naturlig begränsning för jordbruket är att de inte kan övervinnas genom att vidta motåtgärder eller göra investeringar. Exempelvis kan torrhet övervinnas genom bevattning och överskott av markfukt kan åtgärdas genom en ökad användning av dränering. En förutsättning för den nya stödområdesindelningen är att den ska bygga på transparenta och objektiva kriterier och att kriterierna ska uppfyllas av den administrativa enheten i fråga. Uppfyller distriktet inte villkoren, spelar det ingen roll att omgivande distrikt gör det. Distriktet kan ändå inte inkluderas.

Det biofysiska kriteriet låg temperatur som Sverige valt att tillämpa och som ligger till grund för den yttre avgränsningen är definierat som "den totala temperatursumman (graddagar) för vegetationsperioden definierad genom ackumulerad dygnsmedeltemperatur över 5 grader C". Tröskelvärdet för kriteriet är minst 1 500 graddagar. Kriteriet ska omfatta minst 66 procent av jordbruksmarken inom varje administrativt område för att området ska räknas in i den yttre avgränsningen. I förhållande till kartan för stödområdesindelning som gällde fram till 2015 gör de numera ganska detaljerade EU-reglerna att områden likt "öar" uppstår i kartbilden. Det är ett nytt fenomen som innebär att kartan över stödområdesindelningen genom EU-reglernas inverkan blir mindre homogen.

Den svenska tillämpningen av kriteriet låg temperatur för den yttre avgränsningen är dock inte fullt tillämpligt för Sverige. De norra delarna av landet når inte upp i tröskelvärdet för tillämpning av en yttre avgränsning utifrån kriteriet låg temperatur. I stället har Sverige valt att tillämpa en indelning av den inre avgränsningen som bygger på temperatur.

Inre avgränsning

Den andra geografiska avgränsningen som EU-reglerna kräver är att skapa en inre gränsdragning som ligger till grund för differentiering av stödnivåer. Den inre avgränsningen görs för att kvantifiera storleken på skillnaden i produktion som sämre produktionsförutsättningarna orsakar inom de delområden som ingår i det sammanlagda området för stödet. Syftet med avgränsningen är enligt EU-reglerna att kunna utesluta områden innanför den yttre avgränsningen där skillnaden i produktion till följd av sämre produktionsförutsättningar inte är tillräckligt betydande för att kunna motivera kompensationsstöd. Den inre avgränsningens gräns sätts utifrån storleken på växtodlingens avkastning inom de olika delområdena.

För att dra den inre gränsdragningen har Sverige använt sig av en modell som kallas 13-grödsmodellen. Grödorna inom 13-grödsmodellen är avsalugrödor och utgörs av sex spannmålsgrödor, fyra oljeväxtgrödor, sockerbetor, matpotatis och fabrikspotatis. Avsalugrödor är grödor som till stor del säljs på den öppna marknaden. Det finns alltså dels någon form av marknadspris, dels en relativt god uppskattning om avkastning eftersom grödorna sålts och det därmed gjorts en avräkning på kvantitet. En typisk gröda som inte är avsalugröda är vall. Det mesta av vällen förbrukas inom företaget där den odlas. Det kan därför vara svårt att få grepp om ett rimligt pris, och mängden som produceras kan vara osäker eftersom grödan inte vägs, varken vid odling eller vid konsumtion. Modellen har använts under många år för att dimensionera storleken på regionala stöd i Sverige. För att få kompensationsstöd i ett visst område ska området ha en genomsnittlig avkastning som är mindre än eller lika med 80 procent av den genomsnittliga avkastningen i växtodlingen både i EU och i Sverige.

För att beräkna den genomsnittliga avkastningen i ett område används måttet normal hektarskörd, även kallat normskörd. Normskörden är den skörd per hektar man kan räkna med för en viss gröda i ett visst område. I den mån någon eller några grödor inte odlas i ett visst område har i stället normskörden för vårkorn i området använts. Normskörden beräknas för varje gröda och distrikt. En sammanvägning av grödornas avkastningsnivåer har sedan skett med respektive grödas areal som vikt. Vid behov tas även hänsyn till hur normskördarna förhåller sig till normskörden för korn. Tabell 5 visar de omräkningsfaktorer som använts för att räkna om skördad mängd av olika grödor till jämförbara tal.

Tabell 5 Omräkningsfaktorer.

Spannmål	1
Oljeväxter	2
Socketbetor	1/7
Fabrikspotatis	1/6
Matpotatis	1/5

Genom en sådan sammanvägning har en normskörd beräknats för de 13 grödorna för samtliga församlingar som ligger innanför den yttre avgränsningen.

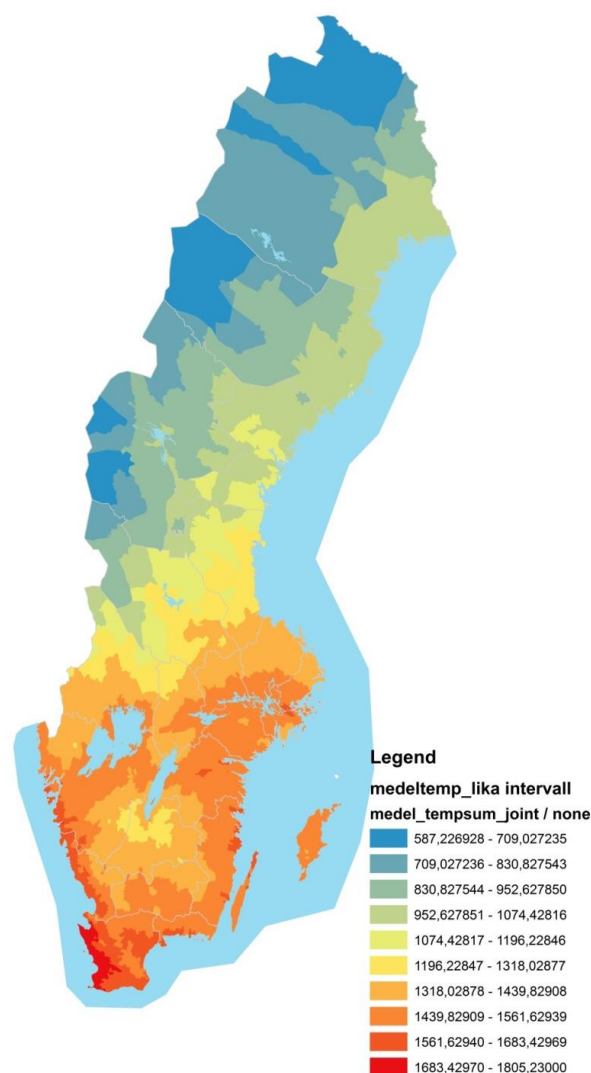
Stödområdesindelning inom den inre avgränsningen

Det tredje steget inom de geografiska avgränsningarna för kompensationsstödet är att dela in marken inom den inre avgränsningen i stödområden. Precis som de andra två kriterierna för avgränsning grundas den på EU-regler. Inom reglerna för avgränsning finns ett utrymme för medlemsländerna att "i vederbörligen motiverade fall" differentiera stödnivån ytterligare för att ta hänsyn till

- hur allvarlig den fastställda varaktiga begränsningen är som påverkar jordbruksverksamheten
- de för jordbruket använda brukningssystemen (inom området för kompensationsstöd).

För att markera stödområden inom den inre gränsdragningen användes kriteriet temperatur, precis som för den yttre avgränsningen. I likhet med de temperaturdata som användes för den yttre avgränsningen hämtas den från Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut (SMHI). Referensperiod är åren 1961–2010, och underlaget avser medeltemperatursumman under växtperioden. Medeltemperatursumman beräknas utifrån det antal graddagar under ett år som summan av dygnsmedeltemperaturerna avviker från en referenstemperatur. I underlaget från SMHI gör beräkningarna utifrån geografiska kvadrater om

fyra gånger fyra kilometer. Tack vare den långa dataserien över tid med start redan år 1961 var det möjligt att undvika att endast använda data från den senare delen av tidsperioden. Det innebär att senare tidsperioder med högre temperaturer kunde kompenseras av lägre temperaturer från kallare, tidigare år, och därmed hålls medeltemperatursumman på en låg nivå. Figur 7 visar medeltemperatursumman i Sveriges församlingar 1961–2010.

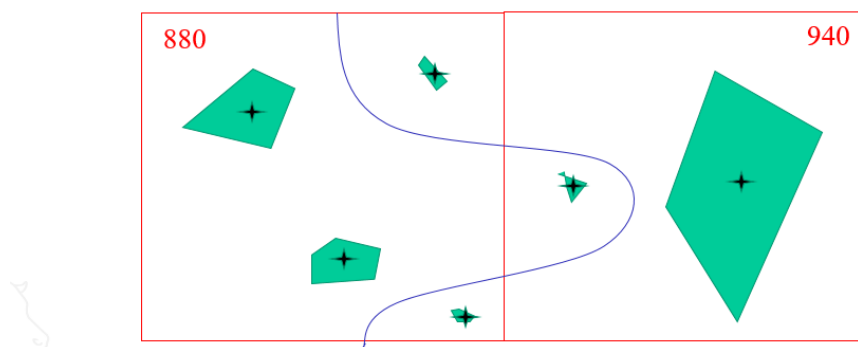
Figur 7 Medeltemperatursumman i Sveriges församlingar 1961–2010.

Figur 8 visar hur jordbruksblockens medeltemperatursumma räknas ut i distrikten A och B. I exemplet har den rutan som representerar distrikt A temperatursumman 880 graddagar, och rutan som representerar distrikt B 940 graddagar. Alla block (gröna polygoner) inom varje ruta får rutans temperatursumma. Ett medelvärde beräknas för samtliga block inom varje distrikt eller del av distrikt. I exemplet får båda distrikten A och B temperatursumman 900 graddagar. Medelvärdet av temperaturen på jordbruksblocken bestäms av deras position, och jordbruksblockets storlek

har ingen inverkan på medelvärdet av temperaturen. Om det är relevant beräknas ett medeltal för hela församlingen (temperaturen viktas då efter areal). Därefter sammanförs församlingar till stödområden med hjälp av en geometrisk fördelningsfunktion i ett GIS-program.

Distrikt A = 900

Distrikt B = 900

Figur 8 Beskrivning av hur jordbruksblockens medeltemperatursumma per delförsamling räknas ut, där A och B är olika distrikt. De röda kvadraterna är rutor med beräknad temperatursumma, de gröna polygonerna är exempel på block och den blå linjen markerar gränsen mellan två distrikt. I detta exempel får båda distrikten samma temperatursumma: 900 graddagar.

Stödområdesindelningen omfattar samtliga block med jordbruksmark som ligger inom den yttre avgränsningen och som fanns i blockdatabasen år 2014. Samtliga block inom en viss temperaturruta tilldelas genom beräkningen respektive temperaturrutas medeltemperatur. Från de olika blockens temperaturvärde beräknades sedan ett medeltal för hela församlingen.

Slutsatser och avslutande reflektion

Syftet med den här uppföljningsrapporten är att ge en översiktlig bild av hur det svenska kompensationsstödet är utformat och vad som påverkat dess utformning sedan starten. Ambitionen är att samla kunskap om stödets utveckling för att det ska finnas att ta del av i skriftlig form.

Idén om kompensation för begränsningar till produktion fanns långt innan EU-inträdet

Kompensationsstödet i landsbygdsprogrammet 2014–2020 är ett resultat av många års policyutveckling och påverkan av både nationella intressen och EU-kommissionens styrning. Redan i början på 1930-talet infördes ett fraktbidrag i vissa områden med långa transportavstånd. Under 1940-talet infördes sedan ett extra mjölkpristillägg för norra Sverige. Tillägget skulle kompensera mjölkproducenterna där, eftersom de hade sämre förutsättningar att producera än mjölkproducenter i andra delar av Sverige.

Under 1960–1980-talet fortsatte de politiska initiativen för att upprätthålla jordbruk i Sveriges norra delar. Prisstöd och finansieringsstöd täckte i slutet av perioden hela Sverige, men förutsättningarna för att få stöd i norra Sverige var något bättre. I slutet av 1980-talet började djur- och arealstöd användas.

Grunden till dagens kompensationsstöd lades när Sverige blev medlem i EU år 1995. Då infördes en särskild stödområdesindelning. Indelningen har därefter varit föremål för flertalet revideringar. Resultatet är ett relativt komplicerat och intrikat system av beräkningar och regler.

Jordbrukstyp och stödområde avgör vem som ges kompensationsstöd

Rätten till kompensationsstöd i landsbygdsprogrammet 2014–2020 styrs dels av vilken typ av jordbruk som lantbrukaren söker stöd för, dels av var i landet (inom vilket stödområde) jordbruket finns. Kompensationsstödet ges per hektar.

Av sex jordbrukstyper kan fem få kompensationsstöd. Den sjätte typen saknar produktion och kan därför inte få stöd. Jordbrukstypen avgörs av omfattningen av grovfodergrödor, storleken på djurinnehav och odlingen av växtodlingsgrödor. De jordbruksföretag som odlar grovfodergrödor får stöd baserat på företagets djurtäthet och i vilket stödområde företaget finns. Djurtätheten beräknas genom företagets antal djurenheter delat med arealen grovfoder.

Den andra viktiga grunden för att få kompensationsstöd är i vilket stödområde jordbruket finns. Genom åren har stödet grundat sig på flera olika stödområdesindelningar. Den första indelningen som går att hänföra till kompensationsstödet infördes år 1971. I nuvarande landsbygdsprogram, perioden 2014–2020, består stödområdesindelningen av 13 områden. För att ha rätt till kompensationsstöd måste produktionen bedrivas inom stödområde 1–12.

Kompensationsstödet har varit viktigt för att hålla ihop landet när omvärlden förändras

Uppföljningen visar att kompensationsstödet omgärdas av komplexitet, inte bara på den nationella spelplanen utan även inom och utanför EU-nivå.

Ur ett historiskt perspektiv är det intressant att följa den svenska ambitionen som började med ett relativt enkelt genomförande med kompensation för längre transportavstånd, för att sedan utvecklas i takt med att omvärlden förändras. Många olika varianter provades under åren, och utformningen har påverkats av minskade marknadsregleringar och ökad frihandel där GATT (nuvarande WTO) spelat en stor roll. Samtidigt har bilden av hur jordbrukspolitiken bör föras förändrats.

I och med att Sverige gick med i EU infördes för första gången det som idag kallas för kompensationsstöd. Sedan dess har kraven på utformningen blivit mer detaljerade och fler. Även stödområdesindelningen utvecklades i samband med EU-inträdet och har sedan dess varit mer eller mindre oförändrad under de tre följande programperioderna. Den största förändringen i stödområdesindelningen gjordes inför programperioden 2014–2020. Den tidigare klassningen av *Less Favoured Areas* (LFA) inom EU:s jordbruksmark godkändes inte längre av EU-kommissionen. Stödet ansågs störa produktionen och därmed inte vara förenligt med reglerna i WTO:s (World Trade Organization) avtal om frihandel som EU förbundit sig att följa. I stället infördes en klassning av jordbruksmark som kallas *Areas of Natural Constraints* (ANC).

Mycket har således hänt kring kompensationsstödet och möjligheterna till att kompensera för naturliga och särskilda begränsningar sedan tidigt 1900-tal. Idag ingår stora delar av Sverige på något sätt i området för kompensationsstödet. Stödet är viktigt för Sverige ur flera perspektiv, men kanske fångas dess betydelse bäst genom sitt mål: att främja en fortsatt användning av jordbruksmark, bidra till att bevara landsbygden och bevara och främja ett hållbart jordbruk.

Referenser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005.

Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 640/2014 av den 11 mars 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller det integrerade administrations- och kontrollsystemet och villkor för avslag på eller indragning av betalningar samt administrativa sanktioner som gäller för direktstöd, landsbygdsutvecklingsstöd och tvärvillkor.

Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014 av den 17 juli 2014 om regler för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar.

Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

SFS 2015:406. *Förordning (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.*

SJVFS 2015:25. *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om miljöersättningar, ersättningar för ekologisk produktion och kompensationsstöd.*

Bilaga 1 Kompensationsstöd 1995–2019

Tabell 6 Översikt över kompensationsstödet och dess villkor 1995–2019.

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
Benämning av stöden	Kompensationsstöd (LFAK)	Kompensationsstöd (LFAK)	Kompensationsstöd (LFAK)	Kompensationsstöd (LFAK)	Kompensationsstöd (KOMP)	Kompensationsstöd (KOMP)
Stödområde där man kan söka ersättningen/stödet	1, 2:a, 2:b, 3 (djur, potatis och spannmål) 4:a och 4:b (djur och potatis) 5:a och 5:b (djur)	1, 2:a, 2:b, 3 (för vallodling/betesmark, potatis och spannmål) 4:a–5:b. (vallodling/betesmark)	F, 1, 2:a, 2:b, 3, (för vallodling/betesmark, potatis och spannmål) 4:a–5:b (vallodling/betesmark)	F, 1, 2:a, 2:b, 3, (för vallodling/betesmark, potatis och spannmål) 4:a (för vallodling/betesmark och spannmål) 4:b–5:b (för vallodling/betesmark)	1–5:d och 9:a–9:b	1–12.
Stödområde som inte har rätt till ersättning	5:c, 5:m och 9	5:c, 5:m och 9	5:c, 5:m och 9	5:c, 5:m och 9	Utanför stödområde 1–5:d och 9:a–9:b	13 och 14
*Jordbrukstyp	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Jordbrukstyp 1-5 <u>Typjordbruk 1–3:</u> Har krav på djurhållning. Djurtätheten styr vilket typ av	Jordbrukstyp 1–5 <u>Typjordbruk 1–3:</u> Har krav på djurhållning. Djurtätheten styr vilket typ av

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
					jordbruk företaget har. <u>Typjordbruk 4:</u> Växtodlingsgrödor, såsom spannmål eller oljeväxter. Finns här inget djurtäthetskrav. <u>Typjordbruk 5:</u> Extensiva grödor	jordbruk företaget har. <u>Typjordbruk 4:</u> Växtodlingsgrödor, såsom spannmål eller oljeväxter. Finns här inget djurtäthetskrav. <u>Typjordbruk 5:</u> Extensiva grödor
Minsta utbetalda belopp	500 kr	500 kr	500 kr	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr
Antal år i åtagande	5-årigt	5-årigt	5-årigt	5-årigt	Ettårigt	Ettårigt
Arealgräns för ersättning	Stödområde 1–3: 60 och 120 stödenheter. Överskridande av vardera tröskeln leder till en minskning av ersättningen per stödenhet Stödområde 4 och 5: 60 och 120 stödenheter.	60 hektar och därefter minskas ersättningen (se ersättningsnivå grödor)	60 hektar och därefter minskas ersättningen (se ersättningsnivå grödor)	90 hektar och därefter minskas ersättningen (se ersättningsnivå grödor)	Under 200 ha i typ 1,2 eller 3 ger full ersättningen. Över 200 ha i typ 1,2 eller 3 ger 80 % av ersättningen. Under 70 ha i typ 4 och 5 ger full ersättning.	Under 200 ha i typ 1,2 eller 3 ger full ersättningen. Över 200 ha i typ 1,2 eller 3 ger 80 % av ersättningen. Under 70 ha i typ 4 och 5 ger full ersättning.

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
	Overskridande av 60 stödenheter tröskeln leder till en minskning av ersättningen per stödenhet. För stödenheter över 120 lämnas ingen ersättning.				Over 70 ha i typ 4 och 5 ger 80 % av ersättningen.	Over 70 ha i typ 4 och 5 ger 80 % av ersättningen.
Ersättningsnivåer grödor (för LFAK 1995–1999 fick man utbetalt för stödenheter. Stödenheter utgjordes av vissa grödor och djur)	<p>Stödområde 1–3</p> <p>0–60 stödenheter 1 640 kr/enhet</p> <p>61–120 stödenheter 1 435 kr/enhet</p> <p>> 120 stödenheter 615 kr/enhet</p> <p>Stödområde 4</p> <p>0–60 stödenheter 1 640 kr/enhet</p> <p>61–120 stödenheter</p>	<p>Under 60 ha</p> <p><u>Vallodling/betesmark:</u> 1–3, 1 750 kr/ha 4:a, 1 600 kr/ha 4:b, 800 kr/ha 5:a, 1 000 kr/ha 5:b, 500 kr/ha</p> <p><u>Spannmål:</u> 1–3, 1 000 kr/ha</p> <p><u>Potatis:</u> 1–3, 1 750 kr/ha</p> <p>Över 60 ha</p>	<p>Under 60 ha</p> <p><u>Vallodling/betesmark:</u> F, 2 460 kr/ha 1–3, 1 960 kr/ha 4:a, 1 810 kr/ha 4:b 1 010 kr/ha 5:a, 1 210 kr/ha 5:b 710 kr/ha</p> <p><u>Spannmål:</u> 1–3 och F, 1 000 kr/ha</p> <p><u>Potatis:</u> 1–3 och F, 1 750 kr/ha.</p> <p>Över 60 ha</p>	<p>Under 90 ha</p> <p><u>Vallodling/betesmark:</u> 1 och F, 2550 kr/ha. 2–4:a, 1 950 kr/ha 4:b 950 kr/ha. 5:a, 1 350 kr/ha. 5:b 760 kr/ha</p> <p><u>Spannmål:</u> 1–3 och F, 1 000 kr/ha 4:a, 500 kr/ha</p> <p><u>Potatis:</u> 1–3 och F, 1 750 kr/ha.</p> <p>Över 90 ha:</p>	<p>Stödområde 1: Typ 1, 3 900 kr/ha Typ 2, 2 300 Kr/ha Typ 3, 1 000 kr/ha Typ 4, 1 100 kr/ha Typ 5, 500 kr/ha</p> <p>Stödområde 2a: Typ 1, 3 600 kr/ha Typ 2, 2 000 Kr/ha Typ 3, 900 kr/ha Typ 4, 1 100 kr/ha Typ 5, 300 kr/ha</p> <p>Stödområde 2b: Typ 1, 3 600 kr/ha Typ 2, 1 800 Kr/ha Typ 3, 900 kr/ha</p>	<p>Stödområde 1: Typ 1, 5 400 kr/ha Typ 2, 2 600 Kr/ha Typ 3, 1 000 kr/ha Typ 4, 1 200 kr/ha Typ 5, 400 kr/ha</p> <p>Stödområde 2: Typ 1, 4 100 kr/ha Typ 2, 2 300 Kr/ha Typ 3, 1 000 kr/ha Typ 4, 1 200 kr/ha Typ 5, 300 kr/ha</p> <p>Stödområde 3: Typ 1, 3 900 kr/ha Typ 2, 2 100 Kr/ha Typ 3, 800 kr/ha</p>

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
	820 kr/enhet	<u>Vallodling/betesmark:</u> 1–3, 875 kr/ha 4:a, 800kr/ha 4:b, 400 kr/ha 5:a, 500 kr/ha 5:b, 250 kr/ha	<u>Vallodling/betesmark med ersättning</u> F, 1 230 kr/ha 1–3, 980 kr/ha 4:a, 905 kr/ha 4:b, 505 kr/ha 5:a, 605 kr/ha 5:b, 355 kr/ha	<u>Vallodling/betesmark:</u> 1 och F, 1 275 kr/ha 2–4:a, 975 kr/ha 4:b 475 kr/ha 5:a, 675 kr/ha 5:b 380 kr/ha	Typ 4, 1 100 kr/ha Typ 5, 300 kr/ha	Typ 4, 1 200 kr/ha Typ 5, 250 kr/ha
	Stödområde 5:a 0–60 stödenheter 800 kr/enhet	<u>Spannmål:</u> 1–3, 500 kr/ha	<u>Spannmål med:</u> 1–3 och F, 500 kr/ha.	<u>Spannmål:</u> 1–3 och F, 500 kr/ha. 4:a, 250 kr/ha	Stödområde 3: Typ 1, 3 500 kr/ha Typ 2, 1 500 Kr/ha Typ 3, 600 kr/ha Typ 4, 1 100 kr/ha Typ 5, 300 kr/ha	Stödområde 4: Typ 1, 3 300 kr/ha Typ 2, 1 700 Kr/ha Typ 3, 700 kr/ha Typ 4, 1 200 kr/ha Typ 5, 250 kr/ha
	61–120 stödenheter 400 kr/enhet	<u>Potatis:</u> 1–3, 875 kr/ha	<u>Potatis med ersättning:</u> 1–3 och F, 875 kr/ha.	<u>Potatis:</u> 1–3 och F, 875 kr/ha.	Stödområde 4:a: Typ 1, 1 700 kr/ha Typ 2, 600 kr/ha Typ 3, 250 kr/ha Typ 4, 600 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha	Stödområde 5: Typ 1, 3 000 kr/ha Typ 2, 1 500 Kr/ha Typ 3, 600 kr/ha Typ 4, 1 200 kr/ha Typ 5, 250 kr/ha
	Stödområde 5:b 0–60 stödenheter 400 kr/enhet				Stödområde 4:b: Typ 1, 600 kr/ha Typ 2, 300 kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 300 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha	Stödområde 6: Typ 1, 2 100 kr/ha Typ 2, 1 000 Kr/ha Typ 3, 300 kr/ha Typ 4, 800 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha
	61–120 stödenheter 200 kr/enhet				Stödområde 5:a: Typ 1, 1 500 kr/ha	Stödområde 7: Typ 1, 1 600 kr/ha

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
					Typ 2, 700 Kr/ha Typ 3, 250 kr/ha Typ 4, 600 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 5:b: Typ 1, 1 100 kr/ha Typ 2, 400 kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 600 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 5:c och 9a: Typ 1, 1 000 kr/ha Typ 2, 400 Kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 500 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 5:d och 9:b: Typ 1, 1 200 kr/ha Typ 2, 400 kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 600 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha	Typ 2, 700 Kr/ha Typ 3, 250 kr/ha Typ 4, 800 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 8: Typ 1, 1 200 kr/ha Typ 2, 600 Kr/ha Typ 3, 250 kr/ha Typ 4, 600 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 9: Typ 1, 800 kr/ha Typ 2, 400 Kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 700 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha Stödområde 10: Typ 1, 600 kr/ha Typ 2, 300 Kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 800 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
						<p>Stödområde 11: Typ 1, 1 000 kr/ha Typ 2, 400 Kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 800 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha</p> <p>Stödområde 12: Typ 1, 1 600 kr/ha Typ 2, 500 Kr/ha Typ 3, 0 kr/ha Typ 4, 700 kr/ha Typ 5, 0 kr/ha</p>
<p>Ersättning för areal som baseras på djurinnehav (för LFAK 1995–1999 fick man utbetalt för stödenheter. Stödenheterna utgjordes av vissa grödor och djur)</p>	<p>Ersättningen för stödenheter med djur som grund baseras på företagets grovfoderareal.</p> <p>Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de</p>	<p>Ersättningen för vallodling och betesmark baseras på företagets antal djurenheter/antalet djurenheter per hektar (arealfaktor).</p> <p>Arefaktorn i de olika stödområdena: 1–3: 1,0 4: 1,1 5: 1,3</p>	<p>Ersättningen för vallodling och betesmark baseras på företagets antal djurenheter/antalet djurenheter per hektar (arealfaktor).</p> <p>Arefaktorn i de olika stödområdena: F och 1–3: 1,0 4: 1,1 5: 1,3</p>	<p>Ersättningen för vallodling och betesmark baseras på företagets antal djurenheter/antalet djurenheter per hektar (arealfaktor).</p> <p>Arefaktorn i de olika stödområdena: F och 1–3: 1,0 4: 1,1 5: 1,3</p>	<p>Ersättningen till jordbruk av typ 1–3 baseras på företagets grovfoderareal och företagets djurinnehav.</p> <p>Stödområde 1–4:a: Typ 1, minst 0,65 de/ha Typ 2, minst 0,30 de/ha</p>	<p>Ersättningen till jordbruk av typ 1–3 baseras på företagets grovfoderareal och företagets djurinnehav.</p> <p>Stödområde 1–5: Typ 1, minst 0,65 de/ha Typ 2, minst 0,30 de/ha</p>

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
	Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de	Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de	Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de	Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de	Typ 3, minst 0,10/ha Stödområde 4:b: Typ 1, minst 0,80 de/ha Typ 2, minst 0,40 de/ha Typ 3, minst 0,10/ha Stödområde 5:a och 5:b: Typ 1, minst 0,90 de/ha Typ 2, minst 0,40 de/ha Typ 3, minst 0,10/ha Stödområde 5:c–9:b: Typ 1, minst 1,0 de/ha Typ 2, minst 0,40 de/ha Typ 3, minst 0,10/ha	Typ 3, minst 0,10/ha Stödområde 6–12: Typ 1, minst 1,0 de/ha Typ 2, minst 0,40 de/ha Typ 3, minst 0,10/ha Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de

Stödår	Programperiod 1995–1999 (stödår 1995–1999)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2000–2004)	Programperiod 2000–2006 (stödår 2005–2006)	Programperiod 2007–2014	Programperiod 2015–2020 (stödår 2015)	Programperiod 2015–2020 (stödår 2016–2020)
					Djurslag i djurenheter (de): Mjölkkö 1 de Övrig nöt > 2 år 1,0 de Nötkreatur 6 månader–2 år, 0,6 de Tacka 0,15 de Get av honkön 0,15 de	

Bilaga 2 Ersättningsnivåer

Baserad på den nya stödområdesindelningen och den nya utformningen av reglerna för stödet beräknades en ny kalkyl för stödnivåerna utifrån kostnader och avkastningen för olika typjordbruk. En stor skillnad mot tidigare för stödet är att tillgängliga medel nu fördelas på fler grödor. Det gör de eftersom alla växtodlingsgrödor ska ingå för att bättre följa WTO-avtalet. Samtidigt förändrades miljöersättningen för vallodling. Den kunde tidigare sökas i hela landet parallellt med kompensationsstödet och hade också viss djurkoppling i form av tillägg i vissa områden. Det geografiska området för miljöersättning för vallodling minskades dock kraftigt när landsbygdsprogrammet infördes år 2015. Området där man kan få ersättning för vallodling begränsas nu till områden utanför områdesindelningen för kompensationsstödet. De delar av det tidigare vallstödet som gick till LFA-området ska nu ingå och delvis täckas av kompensationsstödet. I tabell 7–8 visas stödnivåerna för de olika områdesindelningarna.

Tabell 7 Stödnivåer i kronor per hektar 2015.

Stödområde 2015	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5
1	3 900	2 300	1 000	1 100	500
2:a	3 600	2 000	900	1 100	300
2:b	3 600	1 800	900	1 100	300
3	3 500	1 500	600	1 100	300
4:a	1 700	600	250	600	0
4:b	600	300	0	300	0
5:a	1 500	700	250	600	0
5:b	1 100	400	0	600	0
5:c	1 000	400	0	500	0
5:d	1 200	400	0	600	0

Tabell 8 Stödnivåer i kr/hektar från och med 2016.

Stödområde 2016	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5
1	5 400	2 600	1 000	1 200	400
2	4 100	2 300	1 000	1 200	300
3	3 900	2 100	800	1 200	250
4	3 300	1 700	700	1 200	250
5	3 000	1 500	600	1 200	250
6	2 100	1 000	300	800	0
7	1 600	700	250	800	0
8	1 200	600	250	600	0
9	800	400	0	700	0

Stödområde 2016	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4	Typ 5
10	600	300	0	800	0
11	1 000	400	0	800	0
12	1 600	500	0	700	0

Nedtrappning till 80 procent av ersättningsnivån sker för areal över 200 hektar per företag i typerna 1–3. Den gränsen är satt efter medelstorleken på en gård med två mjölkrobotar. I typerna 4 och 5 sker nedtrappningen för areal över 70 hektar.

Enligt EU:s regelverk sätts ersättningsnivåer som är lägre än 210 kronor per hektar till 0 kronor.

Stödet finansierades inledningsvis till 40,6 procent av EU, men efter budgetförändringar år 2018 finansieras stödet nu till 39,5 procent av EU.

Europeiska jordbruksfonden
för landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

Jordbruksverket

551 82 Jönköping

Telefon 036-15 50 00 (vx)

jordbruksverket@jordbruksverket.se

www.jordbruksverket.se

UPP22:3

